پەیمانی لۆزان.. دیمەن عمر حسن

لە ڕۆژی 25ی تشرینی دووەمی سالی (1923)لە شاری (لۆزان)لە سویسرا ولاتانی هاوپەیمانی جەنگی جیهانی یەکەم کونگره یەکیان بەست بە ئامادەبوونی نوێنەرانی ئەمریکا و ڕوسیا وبەریتانیا و فەڕەنسا و ئیتالیا و تورکیا مستەفا کەمال ئەتاتورک خۆی ئامادە بوولە کۆنگرەکە دا بۆ ئیمزاکردنی بڕیارەکانی لەو کۆنگرەیەدا تورکیا دەستی هەلگرت لە وڵاتانی موسل و ئەو گرێبەستانەی کە دەولەتی عوسمانی بەستبووی لەگەل ئەلمانیا و بەریتانیا لە پێش جەنگی جیهانی یەکەم بۆ دەرکردنی نەوت و ئاسن بەرامبەر بە دەست هەلگرتنی ولاتانی هاوپمان لە کۆنگرەکەدا ئەمریکا وڕوسیا پشتگیری تورکیا و مستەفا کەمالیان کرد میراتی نەوتیان دابەشکرد لە نێوان خۆیاندا ئەمریکا چواریەکی نەوتی ولاتی موسل کەرکوکی بەرکەوت وە بەریتانیا مافی دەست بەسەر گرتنی (ئنتداب)عێراقی پێدرا . کۆبونەوەکانی لۆزان وچۆنیەتی مۆرکردنی بە شێوەیەکی گشتی وتویانە ئەو دەولەتانەی لەکۆبونەوەیەدا بەشداربون لەبەریتانیا ، فەرەنسا ،ئیتالیا ، ژاپۆن، یۆیان،ڕۆمانیا،یۆگلاقیا، لەکاتی کۆنگرەکەدا بەلام بەهیچ شێوەیەک خەلیفە بەشدار نەبووە لەگەرمەی کۆبونەوەکانی لۆزاندا لەسەرەتادا لەسەر ناوەڕۆکی ماده کان بەپێی ئەو ڕەشنوسەی بە کۆنگرەکە ئامادەکرا بوو هندێک ڕووداو و هەلویست هاتنە کایەوە کە هەمووشیان سودی تورکانی تێدابوو لە کۆبونەوەکانی لۆزان لە 20ی تشرینی دووەم سالی 1922دا کێشەیەک پەیا بوو لە نێوان فەرەنسا وئەلمانیا فەرەنسا بەئەوەی خۆی توشی سەرئیشه یەکی تر نەکات لەگەل تورکەکاندا پەیمانی (فرەنکلین–بویون)لەنێوان فەرەنسا و تورکیا مۆرکرا. نوێنەری تورکیا ودەولەت هاوپەیمانەکان مەبەست ئەو دەولەتانەی لە شەڕەی یەکەمدا دژی حکومەتی عوسمانی هاوکاری یەکتربوون لەم قۆناغەدا هەردوولایان لە پێشبەڕکێدا بوون وهیچ لایەکیان لەخواست ومەبەستەکانی لاکەی تر نەگەیشت و(لۆرد کرزن)وەرزیری دەوەره ی بەریتانیا لە گه رمەی چالاکیدا بوو بە تەمای ئەوە نەبوو دان بە سەربەخۆیی حکومەتی تورکیادا بنێت بەسەرکردایه تی کەمالیەکان چۆنیەتی هەلبژاردنی نوێنەرانی تورک لەناو ئەندامانی ئەنجومەنی بالای میللیدا بە ئەوەی ببن بە نوێنه ری حکومەت لە گفتوگۆکانی لۆزاندا . دەربارەی مادەکانی پەیمانی لۆزان و ناوەڕۆکی مادەکانی باسەکی دوورودرێژ و گەلێک سەرچاوەلەی دواون بەلام ئەوەی ئێمە مەبەستمانە لێی بدوێین بریتی یە لەو مادانەی دەستنیشانی مافی هاولاتیانی تورکیای تیادا کراوە کە دەبوایه

هاولاتیانی کوردیشی بگرتایتو ب ماده (37،38،39)ی پیمانک
کردوو ل سالی 1927دا لمسک چاپکراو لودا وتراو ماد /37ی
بلن ئدا هیچ بیارویاسایک درنکات پچوانی ناوکی
مادکانی ئم پیمان بت ماد/38حکومتی تورکیا بلن ئدات
هموو دانیشتوان سربستیکی تواویان دبت ب جیاوازی ل ووی
نتوایتی و زمان و گزو ئاینیانو. ماد/39هیچ جر فشار
وبرهلستیک ناخرتبر هیچ هاولاتیکی تورکیا و گی لناگیرن
لبکارهنانی هر زمانک ی بیو بکار یبنیت لکاروباری خیدا
وکو بازرگانی و اگیاندن و نوسین و بلاوکردنوی چاپمنی ل
شونه گشتیکاندا. پاشئوی کمترخمی کورد و ناکی
لنوانیاندا بوو بهی ئوی پیمانی سیڤر پشتگوخرا و ئو
قناغی ب کورد دانرابوو ل ماویاندا سودلو هل ودرفت
وربگر کبی خسابوو هیچی نهنرایه دی وکو لباسی پیمانی
سیڤردا به دوورودرژی باسمانکردوو سالک بیاردرا ل جیاتی
سیڤر پیمانکی تر ببسترت ک جگی ئو بگرتو تورککان
هرچی توانای خیان هبوو هموویان بئو ترخانکرد پیمانی
تازی وابت پشو بهیچ شویک بمووش بلای ناورکی مادکانی
سیڤردا نچت بگومان ئوی تورکی والکردبئاسانی بو ئنجام
بگات بریتی بوو لوی بارودخی دولت هاوپیمانکان
وهلوستیان برامبر ب تورککان بتواوتی گرابوو ئینگلیزی
کبونوی لزان ل ژرو هموو شتکی لسر حسابی کورد لگل
کمالیکاندا بیبووو وم بستکانی خی مسگر کردبوو ک بریتی
بون ل وازهنانی تورک ل داواکردنوی ویلایتی موسل و دستکردنی
کمالیکان ب پاشگزبوونو ل و دستایتیی لگل
سڤیتکاندا هیانبوو. تورکیاش ئوی مسگر کردبوو ک حکومتی
بریتانیابهیچ جرک بایخ نادات بکورد وکو ئوی لسیڤردا
بایخی پدابوو وحکومتی بریتانیاش بلنی پدابوو بشویکی
سمی دان ب حکومتی تورکیادا ئنت و کوردیش ل کبونوکانی
لزاندا بهیچ شویک جولیان ل نه هات و ئگر لسیڤردا
شریف پاشای خندان و بدرخانیکان و ژماریک ل شنبیرانی
کورد ل چالاکیدا بوون, لمی لزان ئوی ل کورده کانو وویدا
بریتی بوو ل هلوستی ئو کوردانی ل ئنجومنی تورککاندا
بوون و هرل کنو ل کنگرکانی ئرزوم وسیڤردا هاوکاریان
بوون ک ئو هلوست بریتی بوو ل هلوستکی چرت وناکی
کوشند ک کورد بدمی خی وازی ل مافی خی هنا.